

OILADA ER-XOTINNING O'RNI VA AJRIM SABABLARI

Bozorova Ro'zigul

TerDU Ijtimoiy fanlar fakulteti

Amaliy psixologiya yo'nalishi

2-bosqich talabasi +998-99-704-96-15

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10021357>

Annotatsiya. Ushbu maqolada oiladagi er va xotin munosabatlari, vazifalari haqida so'z boradi. Oiladagi har xil kelishmovchiliklar va ularning oldini olish bo'yicha fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Reproduktiv, kommunikativ, regulativ, rekreativ, konstruktiv, destruktiv, jamiyat, oila, inson.

РОЛЬ МУЖА И ЖЕНЫ В СЕМЬЕ И ПРИЧИНЫ РАЗВОДА

Аннотация. В данной статье говорится об отношениях мужа и жены и обязанностях в семье. Обсуждаются различные разногласия в семье и их профилактика.

Ключевые слова: Репродуктивный, коммуникативный, регулятивный, рекреационный, конструктивный, деструктивный, общество, семья, человек.

ROLE OF HUSBAND AND WIFE IN THE FAMILY AND CAUSES OF DIVORCE

Abstract. This article talks about husband and wife relations and duties in the family. Various disagreements in the family and their prevention are discussed.

Key words: Reproductive, kommunikative, regulatory, recreational, constructive, destruktive, society, family, human.

Hozirgi kunga kelib inson taraqqiyotida oilaning turli vazifa ko'rinishlari mavjud. Jumladan: Iqtisodiy, reproduktiv, tarbiyaviy, rekreativ, kommunikativ, regulativ (boshqaruv) kabilar. Shuni unutmaslik kerakki, oila bu jamiyatning asosiy bo'g'ini hisoblanadi. Bunda yuqorida keltirilib o'tilgan funksiyalarning bo'lishi va ularning maromida kechishi uchun oilaning ustuni hisoblangan er-xotin munosabati hal qiluvchi ahamiyatga ega. Oila quradigan ikkala yosh ya'ni yigit va qiz bir-birlari uchun qandaydir ma'noda maqul bo'lishi shart.

Ba'zi hollarda esa, kimdir tomonidan majburlab, qistov ostida ham oila qurishlarini kuzatishimiz mumkin. Hozirda shu holatga ham duch kelyapmizki, ikki tomon bir-birdan manfaat kutgan holda ham oila qurishmoqda. Ming afsuslar bo'lsinki, bularning bari achchiq haqiqat. Agar turmush o'rtog'i moddiy tomondan qiynalib qolsa, u oilasini tashlab ketmaydi deb hech kim ayta

olmaydi. Shuningdek, tazyiq ostida majburan turmush qurgan oilalarning ham ko'pchiligida ajrimlar kuzatilyapti.

Xatto, bunday ko'rsatkich sevib oila qurganlarda ham uchrayotgani sir emas, albatta. Ularning barchasiga sabab er-xotinning bir-birini tushuna olmasliklari, bir-birini eshita olmasliklari hamda mavjud bo'lmagan muhabbatlarini sabab qilib ko'rsatishimiz mumkin. Oila muammosi davlatning eng asosiy, eng og'riqli muammolaridan hisoblanadi, chunki davlatning tayanchi xalq, u esa oiladan iboratdir.

Psixologlar va sotsiologlarning fikricha, dastlab qurilganiga o'n yildan oshmagan oila yosh oila hisoblanadi. yosh oilalik davrda oilaning ilk fundamenti quriladi. Aynan, mana shu davrda turli bosqichlar kuzatiladi. Bosqichlarning eng muhimlaridan biri-bu psixologik bosqich hisoblanadi. chunki, shu davrdan boshlab er va xotinda oila haqidagi boshlang'ich tasavvurlar shakllana boshlaydi, farzandlar dunyoga keladi. Ularni tarbiyalab voyaga yetkazish bilan bog'liq bo'lgan holatlar yuz beradi. Yana shuni ham alohida ta'kidlash kerakki, oila qurilgandan keyin emas, balki undan oldin har xil bo'lishi mumkin bo'lgan munosabatlar, muammolar, ularga qanday yechim topish mumkinligi haqida oilaga tayyorlash markazlarida o'rgatilishi lozim.

Bu borada ham keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda, albatta. Lekin buni yetarli deb bo'lmaydi. Oilaga tayyorlash markazlarini kuzatadigan bo'lsak, ularda to'qson foizdan ortig'ini qiz bolalar tashkil etadi. Xo'sh, oilaga tayyor bo'lish faqat qiz bolalar uchun muhim, yigitlar uchun unchalik ahamiyatli emasmi? Zinhor, bunday deb bo'lmaydi. To'g'ri, ayollar ko'pincha uyda bola tarbiyasida bo'lishadi, o'z navbatida pishir-kuydir, supir-sidir kabilarni bajarishadi. Biroq yigitlar ham oila haqida muhim tushunchalarga huddi ayollar singari ega bo'lishlari lozim.

Zero, oilaning ustuni erkak kishi hisoblanadi. Oilaning mustahkam bo'lishi, totuvligi, birdamligi, yaxshi yashashi ham ko'p jihatdan yigit kishiga bog'liq hisoblanadi. Xalqimizda bir gap bor: Nonsiz uy bo'lishi mumkin, biroq nizosiz uy yo'q. Bu bor gap albatta, bu nizolarning kelib chiqishiga turlicha sabablar bo'lishi mumkin. Insonning har biri alohida olam, alohida yaxlit tushuncha hisoblanadi. Shaxs individualligi takrorlanmas, shunday ekan, oiladagi kelishmovchiliklarga bir so'z bilan ta'rif berib bo'lmaydi. Ularni faqat onggi bog'lab turar ekan, ongli ravishda o'z muammolariga o'zlari oqilona yechim izlab topishlari kerak. To'g'ri ba'zi hollarda, ayniqsa, endi maktabni bitirar-bitirmas oila qurib hayot qiyinchiliklari va kamchiliklari oldida dovdirab qolgan yoshlar ham yo'q emas.

Bilamizki, bunday hollarda ular o'zlari bu qiyinchilikni yenga olmasdan qiynalib xattoki stresga ham tushib qolishadi. Mana shunday holatlar kuzatilmasligi uchun erta turmush qurishning oldini olish lozim. Erta xomiladorlik, muddatidan oldin tug'ruqlar ham uchramoqdaki, bunday

salbiy holatlarning oldini olish uchun ham ota-ona har bir vaziyatni to'g'ri baholay olishi kerak bo'ladi. Negaki, oiladagi tarbiya asosida butun bir shaxs shakllanib boradi. Oiladagi nizolarning asosiy ko'rinishlari quyidagilardan iborat: Er-xotin o'rtasidagi nizolar, qaynona-kelin o'rtasidagi nizolar, qaynona kuyov o'rtasidagi nizolar, ovsinlar o'rtasidagi nizolar, ota-ona va farzandlar o'rtasidagi nizolar, aka-uka o'rtasidagi nizolar. Bu ro'yxatni ko'plab davom ettirish mumkin.

Er-xotin o'rtasidagi nizolar asosiy nizolardan hisoblanadi. O'z navbatida muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz oilalardagi nizolar bilan tanishib chiqamiz. muvaffaqiyatli oilalarda biriktiruvchi muvaffaqiyatsiz oilalarda ajratuvchi nizolar bo'ladi.

Nizolarning ilmiy ko'rinishi konstruktiv-biriktiruvchi, destruktiv-ajratuvchi nizolar hisoblanadi. Bu nizolar esa, ayni paytda, yuzaga kelishi, yuzaga chiqishi, ishtirokchilari, maqsadlari, sabablari va oqibatlari bilan bir-biridan farq qiladi. Konstruktiv nizolarning kelib chiqishi va uning bartaraf etilishi, asosan, er-xotinning va farzandlarning manfaatlariga qaratilgan bo'ladi.

Ya'ni, bunda qanday muammoli holatlar bo'lmasin, undagi asosiy g'oya oilaning tarqalib ketishining oldini oladi. Qay yo'l bilan bo'lmasin uni saqlab qoladi. Destruktiv nizolarda esa, undagi voqealar rivoji oilaning ajralishiga qaratilgan bo'ladi. Bunda esa har qanday yo'l bilan, xattoki tinchlik yo'li bilan bo'lsa ham oilani ajratish asosiy maqsad hisoblanadi. Bu ikki nizolar bir-biridan tubdan farq qilgan holda namoyon bo'lib boradi.

Inson hayotida tarbiyaning o'rni beqiyos ekan, undagi odob - axloq me'yorlari ham birmuncha o'z ko'rinishini yo'qotmasligi lozim. Dunyodagi jamiki millat - elat borki ularda oila va tarbiya masalasi eng muhim hisoblanib kelinadi.

Xuddi shuningdek, oiladagi er-xotin munosabatlarida ham tarbiyaga ahamiyatning qay darajada ekanligi namoyon bo'ladi. Bu munosabatlarning o'zi bilan cheklanib qolmasdan, balki oiladagi boshqa bir a'zolarining ham o'rinini tog'ri anglay olishlari ham muhim sanaladi.

Qadimgi an'ana va qadriyatlar asosida ham oilaning naqadar muqaddas tushuncha ekanligi alohida ta'kidlab o'tilgan. Ming yillik an'ana bo'lib kelayotgan ko'plab qadriyatlarimizda xalqimizning mehmondo'stligi, oilaparvarligi, bolajonligi kabi takrorlanmas hislatlari yotadi.

Xulosa o'rni shuni aytish kerakki, har bir oiladagi munosabatlarga ehtiyotkorlik bilan yondoshmoq lozim. Agarda oilaning har bir a'zosi o'z vazifasini to'g'ri olib boradigan bo'lsa, bu oiladagi har bir muammo o'z-o'zidan yechimini topib ketaveradi. Arzimagan kelishmovchiliklar tufayli begunoh farzandlarining kelajagiga befarq holda ajralishlar ham kamaygan bo'ladi.

REFERENCES

1. Fazliddin Ikroruddin - Nikoh va oila risolasi, Toshkent 2004
2. Abdurauf Fitrat – Oila, Toshkent 2000
3. The Role of Parental Psychology in the Formation of a Particular Religious Beliefs in a child. Sh.Xudoyqulova, M. Saydaliyeva – Eurasian Scientific Herald, 2023
4. X.G. Sharafiddinova – Umumiy psixologiya, Toshkent 2022
5. E.E.G'oziyev – Umumiy psixologiya, Toshkent 2002
6. Абдуллаева, З. И. (2021). ИЗУЧЕНИЕ КОММУНИКАТИВНО-ОРГАНИЗАЦИОННЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ОДАРЕННЫХ ДЕТЕЙ. Вестник науки и образования, (8-2 (111)), 90-94.
7. Каракулович Ю. А., Исмоиловна А. З. (2021). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ЭМОЦИЙ И ЭМОЦИЙ В МИРОВОЙ ПСИХОЛОГИИ. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(10), 419-421.
8. Исмоиловна А. З., Нарзуллаевна К. Г. (2022). В процессе формирования личности, преодоления эмоционального состояния в семейном окружении. Евразийский журнал гуманитарных и социальных наук, 6, 31-33.
9. Ismoilovna, A. Z. (2021). Methodology of organizational capacity development in gifted children. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(10), 1957-1961.
10. Ismoilovna, A. Z. (2022). Prerequisites for identifying gifted children and shaping their abilities. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 12(6), 308-311.
11. Ismoilovna, A. Z. (2023, February). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLLARDA BILISH JARAYONLARINING RIVOJLANISHI. In Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies (Vol. 2, No. 2, pp. 204-210).
12. Ismoilovna, A. Z. (2023). OSMIRLARDA AGRESSIV XULQ-ATVOR. "GERMANY" MODERN SCIENTIFIC RESEARCH: ACHIEVEMENTS, INNOVATIONS AND DEVELOPMENT PROSPECTS, 9(1).